

ANALÝZA

3. 9. 2024

Vývoj českého trhu práce – 2. čtvrtletí 2024

Český trh práce zvolna reaguje na vývoj v průmyslu i ve veřejném sektoru. Počet ekonomicky aktivních zvyšuje aktivizace žen a integrace cizinců. Průměrná mzda se meziročně nominálně zvýšila o 6,5 % a reálně o 3,9 %. Mzdový růst je brzděn platovou situací ve vzdělávání, veřejné správě a obraně.

Úvod

Růst ekonomiky byl nevýrazný, táhl jej především sektor služeb, zatímco průmysl ztrácel. S tímto český trh práce pozvolna proměňuje svou strukturu. Třebaže je současný svět stále značně nepředvídatelný, většina globálních trendů je již viditelnější než v minulosti a obavy z inflace značně oslabily. Projevovala se nepružnost ekonomiky a systémová rigidita, kdy se pracovní síla dostatečně nepřesouvá do perspektivnějších oborů, a není tak využíván odborný potenciál pro inovace. Protahuje se neutěšený stav zejména těžkého průmyslu.

Přetrvávající velmi nízká míra nezaměstnanosti je sice sociálně příznivý jev, je to však také druhá strana mince ekonomiky závislé na nízké mzdové úrovni a na již zmíněné nedostatečné fluktuaci pracovní síly. Počty pracujících obecně stagnují, mění se režim pracovní doby, kde hraje roli také nárůst podílu kratších úvazků.

Výraznými výzvami pro budoucnost zůstávají přizpůsobování ekonomiky měnícím se globálním podmínkám, využívání zelených technologií, digitalizace procesů včetně využití umělé inteligence, a z pohledu pracovních sil také stárnoucí populace.

Zaměstnanost, nezaměstnanost a ekonomická neaktivita

Výsledky Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) přinesly pro 2. čtvrtletí 2024 meziroční stagnaci míry zaměstnanosti (ve věkové skupině 15–64 let). Opět byl nápadný velmi odlišný vývoj mezi pohlavími, kdy ženy doháněly přetrvávající rozdíl. Zatímco u mužů se míra zaměstnanosti snížila o 0,8 p. b. na 81,0 %, u žen vzrostla o 1,1 p. b. na 69,3 %.

V aktivizaci žen hraje pravděpodobně roli také státní motivace spočívající v 5% slevě na pojistném na sociální zabezpečení pro určené skupiny s kratším úvazkem. Ta platí od 1. 2. 2023 a ukazuje se, že ji využívají především ženy. Podle údajů VŠPS za druhá čtvrtletí let 2023 a 2024 došlo k meziročnímu nárůstu o 17 % u žen s kratším úvazkem obecně a o 33 % u věkové podskupiny 45-59 let. Za dvouleté období se počty kratších úvazků u žen zvýšily dokonce o 27 %, u věkové podskupiny 45-59 let o 43 %. Jako důvod kratšího úvazku jsou přitom dominantně uváděny péče o děti a jiné osobní důvody.

V absolutních počtech zaměstnaných dle VŠPS se silně projevuje integrace cizinců, kde dominují ženy středního věku z Ukrajiny. Počet pracujících ve věku 15 a více let se tak meziročně zvýšil o 103,4 tis., tj. o 2,0 % na 5 167,3 tis., přičemž meziroční srovnání je nutné nahlížet s pochopením pro metodiku dopočtů a vážení výsledků VŠPS: používají se demografické váhy k 31.12. předchozího roku. V mezičtvrtletním srovnání jsou porovnávány údaje na stejných váhách, tam došlo po očištění od sezónních vlivů ve 2. čtvrtletí 2024 k poklesu o 42,7 tis. osob.

Proměny struktur trhu práce se ukazují na poklesu počtu podnikatelů (meziročně o 21,6 tis.), zatímco počet zaměstnanců se zvýšil o 124,1 tis. osob.

ANALÝZA

V odvětvovém třídění je patrný výraznější růst terciárního sektoru služeb, kde zaměstnanost meziročně stoupla o 73,7 tis. na 3 196,7 tis. Naopak v sekundárním sektoru průmyslu a stavebnictví byl zaznamenán pouze mírný nárůst o 24,2 tis. na 1 826,9 tis. V primárním sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství počet pracujících meziročně vzrostl o 5,5 tis. na 143,7 tis.

Značné proměny struktur jsou viditelné také v třídění podle Klasifikace zaměstnání CZ-ISCO, kde opět přibýlo specialistů (o 65,0 tis.) a ubylo úředníků (o 62,6 tis.). Zvýšily se také počty u pracovníků ve službách a prodeji (o 40,2 tis.).

S tímto souvisí i postupný růst vzdělanosti, který ovšem aktuálně není jednoznačný, především v důsledku zmíněné integrace cizineckých skupin a s tím souvisejícího uznávání zahraničních vysvědčení a diplomů. K největšímu nárůstu došlo u zaměstnaných osob se středním vzděláním s maturitou (o 47,1 tis.) a u terciárního vzdělání (o 38,9 tis.), nicméně mírně vzrostly i počty pracujících se základním vzděláním (o 4,2 tis.) a se středním vzděláním bez maturity (o 12,8 tis.). Celkový počet nezaměstnaných dle VŠPS (definice ILO – osoby aktivně hledající práci) dosáhl ve 2. čtvrtletí 2024 hodnoty 134,1 tis. osob. Po sezónním očištění čísla ukazují mezičtvrtletní pokles o 4,2 tis., meziročně se však nezaměstnanost nepatrně zvýšila o 1,7 tis. Míra nezaměstnanosti v důsledku souměrného růstu jmenovatele i čitatele zůstala nezměněna. Déle než rok bylo bez práce 39,9 tis. osob, tj. 30 % všech nezaměstnaných, počet dlouhodobě nezaměstnaných se tak meziročně zvýšil o 2,4 tis.

Regionální pohled na nezaměstnanost se příliš nezměnil, nejhorší situace zůstává v Ústeckém a Karlovarském kraji (míry 4,7 %, resp. 4,5 %), nejnižší míra byla ve Středočeském kraji (0,9 %).

Počet osob, které nelze klasifikovat jako nezaměstnané a jsou pokládány za neaktivní, leč uvádějí, že chtějí pracovat, se ve 2. čtvrtletí 2024 meziročně zvýšil o 31,4 tis. Jde o další zvýšení tohoto ukazatele pracovních rezerv. Neaktivních mužů přibýlo 47,8 tis., žen ubylo 16,3 tis.

V podstatě lze zobecnit, že ve všech ukazatelích trhu práce se situace zhoršuje u mužů ve srovnání se ženami.

Poznámka: VŠPS pokrývá jen osoby bydlící v bytech, nikoli na ubytovnách a v podobných kolektivních domácnostech. To negativně ovlivňuje zachycení některých cizineckých skupin, kteří takové způsoby bydlení často využívají. Metodika vážení a dopočtů VŠPS byla v roce 2023 přizpůsobena tomuto způsobu zjišťování, což znamenalo časové řady absolutních údajů o zaměstnanosti, zejména v třídění na věkové skupiny.

Evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané

Předběžné údaje podnikové statistiky ČSÚ neukazují stejný trend nárůstu počtu zaměstnanců sledovaný ve VŠPS, což může mít jednak příčinu v proměně forem zaměstnávání, jednak v již zmíněném růstu podílu kratších úvazků. Evidenční počet zaměstnanců přepočtených na plně zaměstnané (FTE) se ve 2. čtvrtletí 2024 meziročně zvýšil jen o 1,7 tis., což v relativním vyjádření představuje stagnaci (0,0 %).

V odvětvovém pohledu se růst počtu zaměstnanců soustředil v oblasti tržních služeb, zatímco počty meziročně klesly v priméru a ve zpracovatelském průmyslu, ale také v dopravě, ve stavebnictví a ve veřejné správě. V sedmi sekcích CZ-NACE se počet zaměstnanců meziročně snížil o 30,1 tis. Ve zbylých dvanácti se zvýšil o 31,8 tis. Jednotlivě šlo o relativní přírůstky či úbytky v rozsahu od -2,3 % do 7,0 %.

Největší pokles (o 20,6 tis. relativně o 2,3 %) najdeme ve zpracovatelském průmyslu. Ten stále zaměstnává v Česku více jak milion zaměstnanců (1 059,9 tis.), což představuje zdaleka nejpočetnější odvětvovou sekci. Tabulka 1 Rychlých informací o průměrných mzdách proto

ANALÝZA

poskytuje oddíly CZ-NACE z této sekce, které byly největší z hlediska počtu zaměstnanců. V šesti těchto oddílech aktuálně najdeme poklesy počtu zaměstnanců, nejhlubší byly ve výrobě elektrických zařízení (o 4,0 %; resp. o 3,8 tis.), ve výrobě ostatních nekovových minerálních výrobků (o 4,0 %, resp. o 1,9 tis.) a ve výrobě strojů a zařízení jinde neuvedených (o 3,6 %, resp. o 4,1 tis.). Jediným vybraným oddílem s nárůstem byla výroba potravinářských výrobků (o 2,4 %, resp. o 2,0 tis.). Nejpočetnějším oddílem zůstává výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů, kde se počet zaměstnanců snížil o 0,5 %, resp. o 0,9 tis. na 166,3 tis.

K dalšímu snížení počtu zaměstnanců došlo v těžbě a dobývání, tam se stavy aktuálně snížily o 2,3 %, což absolutně představovalo 0,4 tis. Trend v tomto odvětví je setrvalý a dlouhodobý, počty klesají od začátku století, aktuálně zaměstnává pouze 17,9 tis. zaměstnanců, což představuje početně nejmenší sekci CZ-NACE, a to s velkým odstupem.

Také v zemědělství, lesnictví a rybářství, kde je zaměstnáno aktuálně 90,8 tis. zaměstnanců, došlo k poklesu (o 0,9 %; resp. 0,8 tis.). Početně významnější byl pokles v dopravě a skladování o 2,3 tis. (relativně o 0,9 %), a také ten ve stavebnictví (o 1,3 tis., resp. o 0,6 %).

S vývojem průmyslu většinou také úzce souvisí odvětví administrativní a podpůrné činnosti, neboť do tohoto odvětví spadají agenturní zaměstnanci; v této sekci došlo k relativnímu snížení počtu zaměstnanců o 1,6 % na 180,1 tis. (úbytek o 2,9 tis.).

Veřejná správa a obrana přišla meziročně o 1,8 tis. zaměstnanců, což byl relativní pokles o 0,6 %. O vyrovnání těchto úbytků se nejvíce postarala tři odvětví, kde se v součtu zvýšil počet zaměstnanců o 22,2 tis. Šlo o ubytování, stravování a pohostinství, dále vzdělávání (shodně přírůstky o 7,7 tis.) a o zdravotní a sociální péči (6,8 tis.). Výrazný nárůst v první jmenované sekci (o 7,0 % na 118,1 tis.) souvisí s pokračujícím oživením turistického ruchu, a v té třetí (o 2,0 % na 350,4 tis.) je nepochybně odpovědí na stárnutí české populace, přičemž stále doháníme deficit, který v této oblasti ČR má vzhledem k mezinárodnímu srovnání.

V obchodě (velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel) zaměstnanců meziročně mírně přibylo (o 0,4 %, resp. o 1,8 tis. na 501,7 tis. zaměstnanců). Ve dvou menších průmyslových sekcích: v zásobování vodou, činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi a v energetice (výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu) – se počty zaměstnanců zvýšily o 1,3 %, resp. o 1,5 %, jde však o početně malá odvětví.

Druhý nejvyšší relativní nárůst najdeme také v nepočtené sekci činnosti v oblasti nemovitostí (6,7 %). O 2,5 % se zvýšil počet zaměstnanců v ostatních činnostech, kam spadá všehochuť různých menších a obtížně zařaditelných činností; o 2,5 tis. narostl počet v profesních, vědeckých a technických činnostech (relativně o 1,4 %). Zbylé nárůsty byly pod hranicí jednoho procenta.

Čtvrtletní průměrné měsíční hrubé mzdy

Průměrná mzda (45 854 Kč) za 2. čtvrtletí 2024 vzrostla nominálně ke stejnému období předchozího roku o 2 797 Kč, tedy o 6,5 %. Jde přitom o zprůměrování velmi různorodého vývoje na úrovni jednotlivých oborů, podniků či organizací.

Z hlediska trendů posledních let je nominální růst o 6,5 % nižší, než byly hodnoty ve všech čtvrtletích loňského roku 2023, je také nižší než v 1. čtvrtletí letoška (7,2 %), ale překonává hodnoty let 2020-2022. Ty celoroční byly postupně 4,6 %; 5,8 %; 4,3 %. V těchto třech letech se však trh práce vyrovnával s pandemií covid-19. Lze tak spíše konstatovat, že meziroční nominální indexy mají tendenci se snižovat.

Pro vývoj kupní síly zaměstnanců jsou důležitější reálné mzdy. V těch jsou nominální nárůsty poměřené zvyšováním inflace (měřené indexem spotřebitelských cen). Ta od konce roku 2021

ANALÝZA

výrazně stoupala (až na 17,6 % ve 3. čtvrtletí 2022), takže reálně průměrné mzdy meziročně klesaly, a to až do 4. čtvrtletí 2023, když inflace finálně oslabovala až na 7,6 %. Cenová hladina se v podstatě stabilizovala na počátku roku 2023 a mohlo tak začít docházet k jejímu postupnému dohánění obecnou mzdovou úrovní, což se v meziročních ukazatelích projevilo se zpožděním.

Pro 1. čtvrtletí 2024 se průměrná mzda reálně zvýšila o 5,0 %, a ve 2. čtvrtletí 2024 jde o nárůst 3,9 %. Nižší aktuální údaj jde na vrub jednak nižšímu nominálnímu růstu mezd, jednak mírně vyšší inflaci, která se zvedla z 2,1 % na 2,5 %.

Mzdová dynamika byla ve 2. čtvrtletí 2024 různorodá podle odvětví. Nejvyšší nominální nárůst (11,1 %) aktuálně najdeme u sekce zdravotní a sociální péče, kde došlo od 1. 1. 2024 k úpravám tarifů a u velké části zaměstnanců došlo ke zvýšení osobních příplatků.

Opačná situace je u dvou jiných odvětví, kde také uplatňuje dominantní roli stát a kde pracuje dohromady 638,8 tis. zaměstnanců. Ve vzdělávání se meziročně zvýšila platová úroveň pouze o 2,1 %, což bylo nejméně ze všech sekcí. V absolutním vyjádření nebyl přírůstek o 849 Kč ani třetinový proti přírůstku pro celkovou průměrnou mzdu (2 797 Kč). Zároveň je relativní nárůst nižší než růst inflace (2,5 %), takže vzdělávání jako jediné odvětví nadále setrvává v nepřetržitém propadu reálných mezd, a to již třetí rok.

Situaci ve veřejné správě a obraně lze stěžejně označit jako lepší. Tam se meziročně zvýšila nominální úroveň průměrného platu o 2,9 %, a reálně se tak zvýšila pouze o 0,4 %, čímž byla ukončena řada meziročních poklesů od 1. čtvrtletí 2021. Vzhledem k vysoké kvalifikační struktuře pracovníků nelze absolutní úroveň průměrných mezd těchto odvětví jednoduše srovnávat s ostatními sekcemi; nicméně v těchto dvou odvětvích dochází ke vzdalování výdělkových úrovní od zbytku ekonomiky, kde mzdy letos významně stoupají (bez odvětví veřejné správy, obrany a vzdělávání by meziroční nominální nárůst průměrné mzdy činil 7,3 %).

Nadstandardní přírůstky najdeme zejména u průměrných mezd v zásobování vodou, činnostech souvisejících s odpadními vodami, odpady a sanacemi (7,8 %), ve stavebnictví (7,4 %), v dopravě a skladování (7,3 %) a také ve zpracovatelském průmyslu (7,6 %), který je početně největším odvětvím s 1 059,9 tis. zaměstnanci. Tam si výrazně polepšili především zaměstnanci ve výrobě motorových vozidel (kromě motocyklů), přívěsů a návěsů (10,5 %) a ve výrobě elektrických zařízení (9,1 %). Naopak ve většině jiných početných pododvětví (oddílech CZ-NACE) byly přírůstky nižší než 7 %, např. ve výrobě kovových konstrukcí a kovodělných výrobků, kromě strojů a zařízení (6,4 %), kde pracuje 142,2 tis. zaměstnanců.

Výrazného zvýšení mezd se ve 2. čtvrtletí 2024 na druhé straně nedočkali zaměstnanci v zemědělství (4,9 %), dále v kultuře a zábavě (5,2 %), ani v nemovitostech (5,3 %), kde však došlo k značné pozitivní změně v počtu zaměstnanců, což průměrné hodnoty ovlivňuje. To není případ sekce těžba a dobývání, kde došlo k dalšímu z dlouhé řady poklesů a zároveň tam průměrná mzda stoupla jen o 5,2 %. Přesto však zůstává nad celorepublikovým průměrem (49 533 Kč).

V druhém početně největším (501,7 tis.) odvětví velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel se průměrná mzda zvýšila o 6,2 % na 42 339 Kč.

Nejvyšší mzdovou úroveň najdeme ve 2. čtvrtletí 2024 v informačních a komunikačních činnostech, kde se průměrná mzda dostala na 81 343 Kč a meziročně vzrostla o mírnějších 5,8 %, což však v tomto případě představovalo přírůstek takřka 4,5 tis. Kč. Na druhém místě bylo peněžnictví a pojišťovnictví s úrovní 80 318 Kč (nárůst 5,6 %) a třetí příčku drží s odstupem výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu s 65 725 Kč (nárůst 5,8 %). Tato trojice vede dlouhodobě.

ANALÝZA

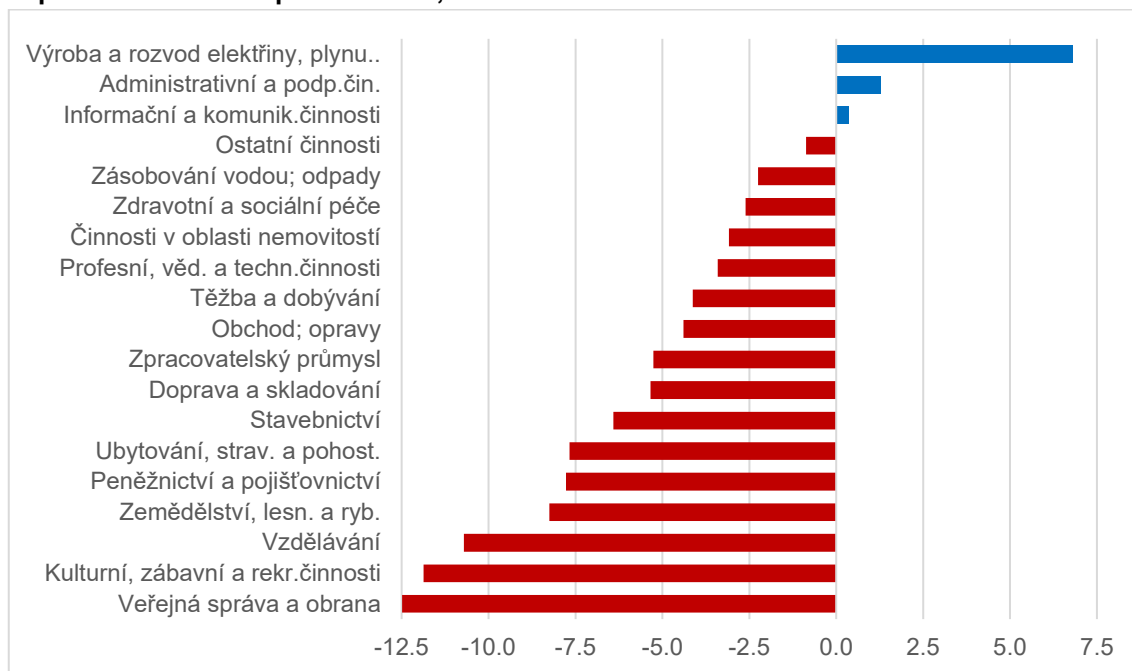
Tradiční bylo pořadí i z opačné strany. V ubytování, stravování a pohostinství vzrostla průměrná mzda o 6,8 % a stále zůstává na nejvyšší úrovni (27 007 Kč) ze všech odvětví. Druhá nejvyšší průměrná mzda byla v administrativních a podpůrných činnostech, kde vzrostla o 7,0 % na hodnotu 31 984 Kč, na třetím místě bylo už zmiňované zemědělství, lesnictví a rybnářství s průměrnou mzdou 34 736 Kč a na čtvrtém těsně následovaly ostatní činnosti s 34 948 Kč (nárůst 7,1 %).

Dlouhodobý vývoj mezd v odvětvích – srovnání s 1. pololetím 2019

Je nutné upozornit, že kumulativní údaje za 1. pololetí 2024 jsou předběžné, pocházejí z úlohy s menším výběrovým vzorkem podniků či organizací (výkaz Práce 2-04), po promítnutí výsledků větších ročních úloh (výkazy ÚNP 4-01 a P 5-01) a propojením s administrativními zdroji dat (především ČSSZ) budou v dalších obdobích upřesněny. Rok 2019 je uzavřený s definitivními výsledky.

Celkově se mzdová úroveň zvýšila za sledované pětileté období nominálně o třetinu (33 %). Reálně se však snížila o pět procent, neboť ceny v tomto období vzrostly o 40 %. Tento obecný obraz však málo vypovídá o situaci zaměstnanců z různých oborů.

Graf: Přírůstek/úbytek reálné průměrné mzdy podle odvětví (sekce CZ-NACE), 1. pololetí 2024 ku 1. pololetí 2019, v %

Zdroje: mzdová statistika ČSÚ; cenová statistika ČSÚ

Třebaže všechna odvětví prošla v uplynulých letech nějak dlouhým obdobím poklesu reálných mezd, ve třech sekcích CZ-NACE byly již letošní pololetní úrovně nad čtyřicetiprocentní hranicí nárůstu inflace. V první řadě jde o energetiku, kde se za sledované období reálná mzda zvýšila o 6,8 %. Na druhém místě jsou administrativní a podpůrné činnosti s nárůstem o 1,3 % a na třetím informační a komunikační činnosti s 0,4 %. V posledním jmenovaném odvětví (ICT) zároveň

ANALÝZA

došlo ve sledovaném období k výraznému zvýšení počtu zaměstnanců o 9 %. Naopak v administrativních a podpůrných činnostech se počet o 9 % snížil.

Ve všech ostatních odvětvích byla v 1. pololetí 2024 reálná kupní síla zaměstnanců nižší než v 1. pololetí 2019. Nejhuře jsou na tom ti, kteří pracují ve třech odvětvích s dominancí státu, kde se mzdy reálně propadly o více než deset procent. Jde o vzdělávání (-10,7 %), kulturní, zábavní a rekreační činnosti (-11,9 %) a veřejnou správu a obranu (-12,5 %). Odlišný byl v těchto třech odvětvích vývoj počtu zaměstnanců, zatímco ve vzdělávání došlo k jejich výraznému zvýšení (o 14,5 %), v kultuře a zábavě se snížil o 2,3 % a ve veřejné správě a obraně je počet zaměstnanců nižší o 0,4 %.

Regionální vývoj

Z pohledu počtu zaměstnanců došlo ve 2. čtvrtletí 2024 v naprosté většině krajů k meziročnímu poklesu, v deseti krajích se snížil celkem o 19,3 tis. Ten nejvýraznější relativní pokles o 1,6 % byl v Moravskoslezském kraji, následován Olomouckým (o 1,2 %) a poté Královéhradeckým (o 1,0 %). O vyrovnání celkové bilance se opět zásadně postaral nárůst v Praze (o 1,9 %), který představoval 16,5 tis. nových pracovních míst; menší zvýšení zaznamenaly také tři další kraje se shodným relativním přírůstkem 0,4 %: Jihomoravský, Středočeský a Plzeňský, ale ty početně dohromady přidaly jen 4,6 tis.

U vývoje průměrných mezd je krajský rozptyl podstatně menší než v třídění podle odvětví. Nominálně mzdy rostly v rozmezí od 5,5 % do 8,1 %. Hlavní město opět zaznamenalo nejnižší nominální růst (o 5,5 %), následováno kraji Vysočinou (5,7 %) a Libereckým (5,8 %). Ústecký kraj měl aktuálně nominální nárůst nejvyšší (8,1 %), na druhém nejlepším místě byl pak Středočeský kraj (7,9 %). Ostatní kraje nedosáhly sedmiprocentní hranice meziročního nárůstu.

Podle absolutní úrovně výdělků nicméně zůstala Praha stále nejbohatším regionem, průměrná mzda tu byla 56 144 Kč. Na druhém místě se držel Středočeský kraj s 48 945 Kč, na třetím byl tradičně Jihomoravský (44 534 Kč) a hranici 43 tisíc ještě překonaly Královéhradecký (43 709 Kč) a Plzeňský kraj (43 014 Kč). Naopak Karlovarský kraj zůstal nadále regionem s nejnižší mzdovou úrovní (39 031 Kč) a jako jediný aktuálně pod čtyřicetitisícovou hranicí. V Moravskoslezském kraji, což je po Praze, Jihomoravském a Středočeském kraji region s nejvyšším počtem zaměstnanců (410 tis.), dosáhla průměrná mzda hodnoty 41 102 Kč.

* * *

Mediány a decilové rozpětí mezd, třídění podle pohlaví

Rychlá informace za 2. čtvrtletí 2024 obsahuje také údaj o mzdovém mediánu, který je vypočtený z matematického modelu distribuce a ukazuje mzdu prostředního zaměstnance, tedy běžnou mzdovou úroveň; zároveň byly vypočteny také krajní decily. Ve 2. čtvrtletí 2024 se mzdový medián dostal na 38 529 Kč, to je o 5,8 % (2 098 Kč) více než ve stejném období předchozího roku.

Mzdová distribuce se v meziročním srovnání rozšířila, desetina zaměstnanců s nejnižšími mzdami pobírala hrubou mzdu pod hranicí 20 672 Kč (dolní decil meziročně vzrostl o 6,2 %), naopak desetina s nejvyššími mzdami měla mzdy nad hranicí 75 570 Kč (horní decil se zvýšil o 8,9 %). Decilový poměr se meziročně zvýšil o 0,09 bodu na 3,66.

ANALÝZA

Prostřední mzdy mužů byly vyšší než u žen, ve 2. čtvrtletí 2024 byla mediánová mzda žen 35 565 Kč (meziročně vzrostla o 6,1 %), zatímco u mužů 41 540 Kč (vzrostla o 5,5 %). Mezera v prostředních výdělích podle pohlaví se meziročně snížila o 0,4 p.b. na 14,4 %. Zároveň byly mzdy mužů rozprostřené v podstatně větší šíři, zejména oblast vysokých výdělků je výrazněji vyšší než u žen: ženy měly horní decil 64 828 Kč a muži 86 270 Kč, čímž byla mezera u vysokých výdělků 24,9 % a meziročně narostla o 0,9 procentního bodu. U nízkých výdělků byl naopak rozdíl slabší a meziročně nižší o 0,8 p.b.: ženy měly dolní decil 20 014 Kč, muži pak 21 397 Kč, což představuje mezeru 6,5 %.

* * *

Předběžné výsledky **Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV)** za 1. pololetí 2024 přináší podrobnější vhled do mzdových struktur, distribucí a socioekonomických třídění. ISPV však používá odlišnou metodiku výpočtu osobního výdělku zaměstnance (především vylučuje veškeré absence), a tyto údaje proto nejsou porovnatelné s výše uvedenými hodnotami mezd ani s čísly v tabulkách k Rychlé informaci ČSÚ.

Podle platné klasifikace **zaměstnání CZ-ISCO** pobírali nejvyšší výdělky řídící pracovníci s mediánem 80 761 Kč, ten se meziročně zvýšil o 5,9 %, tedy standardně, neboť celkový medián za 1. pololetí 2024 vzrostl také o 5,9 %. Mzdy manažerů jsou nejvíce diferencované, desetina nejlépe placených brala více než 202 903 Kč a opačná desetina méně než 41 774 Kč. Druhá hlavní třída specialistů má druhou nejvyšší mzdovou úroveň s mediánem 54 924 Kč, přičemž desetina pobírala více než 116 941 Kč. Zároveň se však u nich prostřední mzda meziročně zvýšila jen o 5,3 %. Třetí hlavní třída zahrnuje technické a odborné pracovníky, ti měli medián 45 752 Kč; čtvrtá hlavní třída úředníků pak měla 35 174 Kč a tam medián vzrostl meziročně nejvíce (o 6,7 %). U páté skupiny pracovníků ve službách a prodeji zhruba každý třetí patřil k nízkovýdělkovým zaměstnancům (za nízkovýdělkového zaměstnance je obecně považován takový, který pobírá méně než 2/3 celkové mediánové mzdy, podle ISPV za 1. pololetí 2024 šlo o hranici 26 695 Kč); měli decilové rozpětí 21 254 Kč až 47 532 Kč a medián 30 223 Kč. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství jsou trvale nejméně početnou hlavní třídou, měli mediánovou mzdu 32 842 Kč, která meziročně vzrostla nejméně, jen o 4,4 %. Řemeslníci a opraváři měli medián 38 123 Kč a obsluha strojů a zařízení, montéři 36 344 Kč, u těch došlo ke zvýšení o 6,2 %, resp. 6,0 %. U pomocných a nekvalifikovaných pracovníků je stabilně nejnižší mzdová úroveň, aktuálně vzrostl medián pouze o 4,8 % na 24 601 Kč, mají tedy nadpoloviční podíl nízkovýdělkových zaměstnanců, decilové rozpětí bylo 19 290 Kč až 39 212 Kč.

Pro mzdy v třídění podle **věkových kategorií** platí, že meziročně se nejvíce zvýšil medián u nejmladší kategorie zaměstnanců do 20 let (o 6,7 %), přesto u ní zůstala nejnižší prostřední mzda, jen 28 578 Kč; zároveň jich ve vzorku šetření nejvíce přibylo (o 7,6 %). Ve věku 20–29 let byl medián mezd již na podstatně vyšší úrovni (36 876 Kč) a pro kategorii 30–39 let byl vůbec nejvyšší (42 200 Kč). V dalších dvou desetiletých kategoriích se mzdy pozvolna snižují, na 41 033 Kč pro nejpočetnější kategorii 40–49 let a na 39 564 Kč pro 50–59 let. Konečně pro 60leté a starší byl medián 39 468 Kč, tedy jen o málo nižší než pro předchozí kategorii, jenže v této je ve srovnání s předchozí počet zaměstnanců pouze 39 % a typicky zůstávají déle pracovat ti kvalifikovanější a lépe placení. Meziročně se tu však počet záznamů zvýšil o 6,3 %, neboť populace v průměru stárne a pracovní kariéra se protahuje do vyššího věku.

ANALÝZA

Mzdy jsou také značně strukturované podle stupně dosaženého **vzdělání** zaměstnance – nejvyšší výdělky pobírali opět vysokoškoláci, prostřední mzda u nich byla 55 166 Kč, meziročně se u nich ale zvýšila nejméně, jen o 4,9 %. Mzdy zaměstnanců se základním či nedokončeným vzděláním zůstaly naopak nejnižší (31 363 Kč), třebaže se zvýšily meziročně nejvíce (o 6,4 %). Středoškoláci s maturitou si vydělali mnohem více (40 643 Kč) než ti bez ní (33 939 Kč), ale méně než zaměstnanci s vyšším odborným, resp. bakalářským vzděláním (47 102 Kč).

ISPV sleduje také výdělky zaměstnanců podle **státního občanství**. Z velkých cizineckých skupin jsou v ČR nyní nejvíce zastoupeni Ukrajinci, u nichž se počet záznamů meziročně zvýšil o 12,5 %, naopak počty Bulharů se o 7,5 % snížily. Nejvyšší mediánovou mzdu z těchto skupin v Česku měli Slováci (45 961 Kč), byla dokonce o 14 % vyšší než u zaměstnanců s českým občanstvím (40 326 Kč). Naopak o 22 % nižší než česká byla mediánová mzda u Ukrajinců (31 343 Kč), ale vzrostla meziročně o 7 %. Nižší než české byly také mzdové úrovně u dalších tří menších skupin, tedy Bulharů (nižší o 12 %), Rumunů (o 10 %) a u Poláků (o 4 %), ty se ale meziročně zvyšovaly rychleji než mzdy Čechů, Slováků i Ukrajinců, zhruba desetiprocentním tempem.

Zpracoval: Dalibor Holý

Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí ČSÚ

Tel.: +420 274 052 694

E-mail: dalibor.holy@czso.cz